

राष्ट्रीय कृषी विकास योजना (RKVY)
सन २०१०-११ मध्ये विदर्भातील चार
जिल्ह्यात बोडी दुरुस्ती कार्यक्रमास
मान्यता देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग,
शासन निर्णय क्र.राकृवि-२०१०/प्र.क्र.६२/जल-१२
मंत्रालय, मुंबई - ४०००३२
दिनांक :- १४ ऑक्टोबर, २०१०

वाचा -

- १) शासन निर्णय, कृषी व पदुम विभाग क्र.समिती २००७/प्र.क्र.१/राकृवियो कक्ष, दि.२० सप्टेंबर, २००७
- २) शासन निर्णय, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, क्र. राकृयो-२००८/प्र.क्र.११३/जल-१२, दि. १५ जानेवारी, २००९ व दि. २० मार्च, २००९.
- ३) शासन निर्णय, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, क्र.राकृयो-२००९/प्र.क्र.६४/जल-१२, दि. १५ फेब्रुवारी, २०१०
- ४) शासन निर्णय, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, क्र.जलस-२००९/प्र.क्र.१२८/जल-७, दि. २२ एप्रिल, २०१०
- ५) शासन निर्णय, कृषी व पदुम विभाग क्र.राकृवि-२०१०/प्र.क्र.५२/राकृवियो कक्ष, दि.१३ सप्टेंबर, २०१०
- ६) संचालक, मृदसंधारण व पाणलोट क्षेत्र व्यवस्थापन, कृषि आयुक्तालय, पुणे यांचे पत्र क्र.मृदसं/मृद-४ /राकृवियो/ प्रस्ताव/२६०९/२०१०, दि. ५ ऑगस्ट, २०१०

प्रस्तावना -

राष्ट्रीय विकास परिषदेने (NDC) पारित केलेल्या ठराव क्रमांक ५३ नुसार ११ व्या पंचवर्षिक योजनेत ४ टक्के कृषी विकासाचे उद्दिष्ट ठरविले आहे. हे लक्षात घेऊन केंद्रीय कृषी मंत्रालयाने राष्ट्रीय कृषी विकास योजना (RKVY) जाहिर केलेली आहे. राष्ट्रीय कृषी विकास योजनेअंतर्गत केंद्र शासनाने प्रामुख्याने केलेल्या मार्गदर्शक सुचनेनुसार मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य यांच्या अध्यक्षतेखाली संदर्भाधीन दिनांक २० सप्टेंबर, २००७ च्या शासन निर्णयानुसार राज्यस्तरीय प्रकल्प मंजूर समिती गठीत करण्यात आलेली आहे. या समितीच्या दिनांक ११ जून, २००९ रोजी झालेल्या बैठकीतील निर्णयानुसार सन २००९-१० मध्ये विदर्भातील भंडारा, गोंदिया, चंद्रपूर व गडचिरोली या ४ जिल्ह्यात बोडी दुरुस्ती करण्याच्या कार्यक्रमास मान्यता दिली असून त्यानुसार सन २००९-१० करिता संदर्भ क्र.३ मधील शासन निर्णयान्वये सदर कार्यक्रम राबविण्यास यापूर्वीच मान्यता देण्यात आली आहे. सदर बोडी दुरुस्ती कार्यक्रम राज्यात सध्या सुरु आहे.

राज्यस्तरीय प्रकल्प मंजूर समितीच्या दि. १७ ऑगस्ट, २०१० रोजी झालेल्या बैठकीतील निर्णयानुसार सन २०१०-११ करिता सदर कार्यक्रमास / योजनेस मान्यता दिली असून, याकरिता कृषी व पदुम विभागाच्या संदर्भ क्र. ५ मधील दि. १३ सप्टेंबर, २०१० च्या शासन निर्णयान्वये रु. १०.०० कोटी निधी मंजूर केला आहे.

राज्यस्तरीय प्रकल्प मंजूर समितीच्या वरील मान्यतेनुसार राष्ट्रीय कृषी विकास योजनेअंतर्गत सध्या सुरु असलेला "बोडी दुरुस्ती" हा कार्यक्रम सन २०१०-११ मध्ये पुढे सुरु ठेवण्यास मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

..२/

शासन निर्णय :-

राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेअंतर्गत राज्यस्तरीय प्रकल्प मंजूर समितीने दिलेल्या मान्यतेनुसार सन २०१०-११ मध्ये विदर्भातील भंडारा, गोंदिया, चंद्रपूर व गडचिरोली या चार जिल्ह्यात रु.१०.०० कोटी इतक्या निधीचा " बोडी दुरुस्ती " हा कार्यक्रम पुढे सुरु ठेवण्यास / राबविण्यास सदर शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यात येत आहे.

२. सदर बोडी दुरुस्ती कार्यक्रमांतर्गत सन २०१०-११ करीता जिल्हानिहाय भौतिक व आर्थिक उद्दिष्ट खालीलप्रमाणे मंजूर करण्यात येत आहे :-

अ.क्र.	जिल्हा	भौतिक उद्दिष्ट	आर्थिक उद्दिष्ट (रु.कोटीत)
१	भंडारा	१२७४	३.००
२	गोंदिया	४६४	१.००
३	चंद्रपूर	१३९२	३.००
४	गडचिरोली	१३९२	३.००
	एकूण	४५२२	१०.००

बोडीच्या लांबी व उंचीनुसार बोडीचा खर्च अवलंबून असल्याने वर नमूद भौतिक उद्दिष्ट साध्य होताना त्यात वाढ/ घट होण्याची शक्यता आहे. याबाबत सविस्तर सूचना संचालक, मृदसंधारण व पाणलोट क्षेत्र व्यवस्थापन, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांच्यामार्फत निर्गमित करण्यात याव्यात.

३. उपरोक्त परिच्छेदात मंजूर केलेला कार्यक्रम संदर्भाधिन शासन निर्णय, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग क्र. राकृयो-२००८/प्र.क्र.११३/जल-१२, दि. २० मार्च, २००९मध्ये नमूद केलेल्या खालील अटीच्या अधिन राबविण्यास मान्यता देण्यात येत आहे :-

३. (१) लाभार्थ्याची पात्रता -

- १) लाभार्थी शेतकऱ्यांची स्वतःच्या मालकीची शेतजमीन असावी.
- २) त्यांच्या भातशेतीत स्वतःच्या मालकीची जुनी बोडी असावी.
- ३) बोडीमध्ये पाण्याची पुरेशा प्रमाणात आवक असावी.
- ४) बोडीखाली भिजणाऱ्या क्षेत्रात बोडी लगतचे क्षेत्र लाभार्थ्याच्या मालकीचे असावे.
- ५) लाभार्थी शेतकरी हा शिल्लक राहणारे अतिरिक्त पाणी लगतच्या शेतकऱ्यांना सिंचनासाठी निःशुल्क देईल याची संमती देणारा असावा.

३. (२) लाभार्थी निवड खालील प्राथमिकतेनुसार करावी -

- १) दारिद्र्य रेषेखालील (बीपीएल) - शेतकऱ्यांमधील सर्वात शेवटच्या शेतकऱ्याची निवड प्रथम या पध्दतीने (अंत्योदय मोड)
- २) अनुसूचित जाती/जमाती शेतकरी
- ३) अल्प व अत्यल्प भूधारक शेतकरी (राज्य शासनाने ठरवून दिलेल्या निकषानुसार)
- ४) सर्वसाधारण प्रवर्गातील शेतकरी

३/-

३(३) लाभार्थी निवड समिती -

बोडी दुरुस्तीकरिता प्राप्त अर्जदारांपैकी पात्र लाभार्थी शेतक-यांची निवड करण्यासाठी खालीलप्रमाणे तालुकानिहाय व जिल्हानिहाय समित्या स्थापन करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे:-

अ) तालुकास्तरीय समिती

१) तहसिलदार	-	अध्यक्ष
२) गटविकास अधिकारी	-	सदस्य
३) उप अभियंता, लघुपाटबंधारे (स्थानिकस्तर)	-	सदस्य
४) तालुका कृषि अधिकारी	-	सदस्य सचिव

ब) जिल्हास्तरीय समिती

१) जिल्हाधिकारी	-	अध्यक्ष
२) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जि.प.	-	सदस्य
३) कार्यकारी अभियंता, लघुपाटबंधारे (स्थानिकस्तर)	-	सदस्य
४) जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी	-	सदस्य सचिव

वरीलप्रमाणे तालुकास्तरीय समितीने आलेल्या अर्जांची छाननी करुन, प्राधान्यक्रम ठरवून बोडीचे काम हाती घेण्याची शिफारस जिल्हास्तरीय समितीकडे करावी आणि जिल्हास्तरीय समितीने या शिफारशीच्या अनुरोधाने राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेखाली लाभार्थी शेतक-यांच्या यादीस मान्यता प्रदान करावी.

३.(४) जिल्ह्याच्या उद्दिष्टांची विभागणी -

"प्रत्येक जिल्ह्याला दिलेल्या भौतिक आणि आर्थिक उद्दिष्टांची तालुकानिहाय विभागणी सन २००१ च्या लोकसंख्येवर आधारित करण्यात यावी. या निकषानुसार उद्दिष्टाचे वितरण जिल्हास्तरीय समितीमार्फत करण्यात यावे."

३.(५) बोडीचे आकारमान व आर्थिक मापदंड :

बोडी दुरुस्तीसाठी मंजूर मापदंड व अनुज्ञेय अनुदान याबाबत नियोजन विभाग (रोहयो) यांच्या क्र.मग्रारो-२००९/प्र.क्र.१६६/मग्रारो-१, दि.२०.१.२०१० व संदर्भ क्र. ४ मधील शासन निर्णय, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, क्र.जलस-२००९/प्र.क्र.१२८/जल-७, दि. २२ एप्रिल, २०१० च्या शासन निर्णयान्वये (जुन्या बोडीचे कामे मॉशनद्वारे करण्यासाठी) मान्यता दिलेले सुधारीत तांत्रिक व आर्थिक मापदंड लागू राहतील.

३.(६) अनुदान वितरण -

(i) बोडी दुरुस्तीचा कार्यक्रम शेततळी बांधण्याच्या कार्यक्रमाच्या धर्तीवर राबविण्यात येणार असल्याने बोडी दुरुस्तीचे काम लाभार्थ्याने स्वतः करावयाचे आहे.

(ii) बोडी दुरुस्तीचे काम पूर्ण झाल्यावर अनुज्ञेय अनुदानाची रक्कम संबंधित क्षेत्रिय अधिकार्यांनी मोजमाप केल्यानंतर क्रॉस धनादेशाद्वारे संबंधीत लाभार्थ्यांना अदा करावी.

४/-

३.(७) तसेच, योजनेच्या अंमलबजावणीसंदर्भात संदर्भ क्र. ५ मधील कृषी व पदुम विभागाच्या दि.१३ सप्टेंबर, २०१० च्या शासन निर्णयातील सूचना / निर्देश लागू राहतील.

४. अंदाजपत्रकास मान्यता:-

लाभार्थी शेतक-यांची निवड झाल्यानंतर त्याच्या शेतातील बोर्डीचे सर्वेक्षण करून प्रचलित मार्गदर्शक सूचनांनुसार नुतनीकरणाचे अंदाजपत्रक तयार करावे. अंदाजपत्रकास सक्षम अधिका-यांनी तांत्रिक मान्यता द्यावी व या मान्यतेची एक प्रत संबंधित लाभार्थीस देऊन एक महिन्याच्या आत काम पूर्ण करण्याच्या सूचना देण्यात याव्यात. या मुदतीत त्यांनी काम सुरु केले नाही तर सदरहू अंदाजपत्रक रद्द करून पुढील पात्र अर्जदार शेतक-यांस लाभ देण्यात यावा.

५. निधी वितरण :-

राष्ट्रीय कृषी विकास योजना अंतर्गत सन २०१०-११ मध्ये बोडी दुरुस्ती हा कार्यक्रम राबविण्यासाठी संदर्भ क्र. ५ मधील कृषी व पदुम विभागाच्या दि. १३ सप्टेंबर, २०१० च्या शासन निर्णयान्वये रु. १०.०० कोटी इतका निधी मंजूर केला असून, निधी वितरणाचे आदेश कृषी विभागामार्फत स्वतंत्रपणे निर्गमित करण्यात येतील. तोपर्यंत मंजूर केलेल्या जिल्हानिहाय उद्दिष्टानुसार बोर्डीचे सर्वेक्षण, पात्र लाभार्थ्यांची निवड प्रक्रीया व त्याकरिता आवश्यक तांत्रिक व प्रशासकीय मान्यता, मंजूरी पत्र संबंधित लाभार्थ्यांना वितरित करणे इत्यादीबाबत तातडीने कार्यवाही सुरु करण्याबाबत आयुक्त (कृषी) यांनी सर्वसंबंधित क्षेत्रिय अधिका-यांना सूचना द्याव्यात.

६. योजनेचे संनियंत्रण:-

सन २०१०-११ मध्ये राष्ट्रीय कृषी विकास योजनेअंतर्गत मंजूर केलेला बोडी दुरुस्तीचा कार्यक्रम कालबद्धरित्या पूर्ण करण्याची जबाबदारी आयुक्त (कृषी) महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांची राहिल. याकरिता या कार्यक्रमाचे वेळेपत्रक व सर्व समावेशक मार्गदर्शक सूचना सर्व क्षेत्रिय अधिकारी / कर्मचारी यांना तातडीने निर्गमित कराव्यात. बोडी दुरुस्तीचा कार्यक्रम यशस्वी होण्यासाठी तांत्रिक व अनुषंगिक बाबींची पूर्तता होईल याची पूर्ण दक्षता घेण्यात यावी.

या कार्यक्रमाचे समन्वय व संनियंत्रणाची जबाबदारी संबंधीत नोडल अधिका-याची राहिल. बोडी दुरुस्ती/ नुतनीकरण कार्यक्रमात झालेल्या आर्थिक व भौतिक प्रगतीचा अहवाल दरमहा आयुक्त (कृषी), महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी शासनास सादर करावा.

७. सदर शासन निर्णय मा.मुख्य सचिव यांच्या अध्यक्षतेखाली गठीत केलेली राज्यस्तरीय प्रकल्प मंजूर समितीने दि. १७ ऑगस्ट, २०१०च्या बैठकीत दिलेल्या मान्यतेनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

८. सदर शासन निर्णय शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक क्र. २०१०१०१४१५०९०२००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(श्या. र. चौर)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

मा. राज्यपाल यांचे सचिव,

मा.मुख्यमंत्री यांचे सचिव,

D:sandip/JAI-12 2010/GR/62 RKVY.lwp

५/-

मा.उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव
मा. मंत्री (जलसंधारण), यांचे खाजगी सचिव
मा. राज्यमंत्री,(जलसंधारण) यांचे खाजगी सचिव
सर्व मा. मंत्री, / राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव,
मा. उपाध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्यस्तरीय जलसंधारण सल्लागार परिषद.
मुख्य सचिव यांचे सहसचिव, सर्व अप्पर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव/ सचिव,मंत्रालयीन विभाग
सर्व विभागीय आयुक्त,
आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
महासंचालक, कै.वसंतराव नाईक स्वावलंबन मिशन
संचालक, मृदसंधारण व पाणलोट क्षेत्र व्यवस्थापन, महाराष्ट्र राज्य,पुणे
सर्व संचालक, कृषि आयुक्तालय, पुणे
मुख्य अभियंता,लघु पाटबंधारे (स्थानिक स्तर),पुणे
संचालक, सामाजिक वनीकरण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे,
सर्व जिल्हाधिकारी,
सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद./सर्व प्रकल्प संचालक, जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा,
सर्व विभागीय कृषि सहसंचालक,
सर्व अधीक्षक अभियंता, पाटबंधारे/सर्व अधीक्षक अभियंता, लघु पाटबंधारे,(स्थानिक स्तर)
संचालक, अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई/महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क, मुंबई (प्रसिध्दी करीता),
सर्व जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी,
सर्व सहसंचालक, सामाजिक वनीकरण वृत्ते,
सर्व मुख्य वनसंरक्षक / सर्व उपवनसंरक्षक,
सर्व उपायुक्त (विकास),
सर्व तहसिलदार
सर्व गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती
महाराष्ट्र राज्य जलसंधारण सल्लागार परिषदेचे सर्व अशासकीय सदस्य,
महालेखापाल, (लेखापरिक्षा), महाराष्ट्र १ व २ , मुंबई व नागपूर,
महालेखापाल, (लेखा व अनुज्ञेयता),महाराष्ट्र १ व २ , मुंबई व नागपूर,
सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी,
सर्व मंत्रालयीन विभाग,
सर्व सह/उप सचिव/अवर सचिव/कार्यासन अधिकारी (जलसंधारण उपविभाग) ग्राम विकास व जलसंधारण
विभाग,मंत्रालय.
निवडनस्ती जल-१२.